

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ЦИВІЛЬНОГО,
ТРУДОВОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю (ст. 176, 177, 203, 229, 232 КК).

Таким чином, на підставі викладеного можна зазначити, що законодавство України має велику кількість нормативних актів, що регулюють відносини у сфері інтелектуальної власності і встановлюють перелік санкцій за протиправне використання, розповсюдження, демонстрування та інші незаконні дії з об'єктами інтелектуальної власності. Також існують спеціальні органи, які регулюють дотримання законності у цій сфері. За порушення прав інтелектуальної власності може настати цивільна, кримінальна, адміністративна відповідальності, а також можуть накладатись штрафні санкції.

Бібліографічні посилання:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 р. / Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40 – 44. Ст. 356.
3. Микитин В. Наслідки порушення права інтелектуальної власності. Часопис Київського університету права. 2012. № 2. С. 256 – 261.
4. Микитин В. Захист порушених прав на об'єкти інтелектуальної власності: деякі теоретичні аспекти. Цивільний право і процес. 2016. № 7. С. 15 – 20.
5. Тімашов В. Юридична відповідальність за порушення права інтелектуальної власності. Цивільне право і процес. 2016. № 2. С. 38 – 42.

Мамчур М. І.,

студентка другого курсу юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ,
Науковий керівник:

Новосад Анастасія Сергіївна,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
юридичного факультету Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ БЕЗВІСТІ ВІДСУТНЬОЮ АБО
ОГОЛОШЕННЯ ПОМЕРЛОЮ**

На сьогоднішній день тема є актуальною з огляду на те, що існує багато суперечностей, які потребують вирішення на даному етапі розвитку українського законодавства.

Дослідженням цього питання займалися у різні часи такі автори, як В. Бобко, Т. Лісніча, А. Зинов'єва, І. Власюк, Д. Нікітін, О. Шиманович, Л. Кулицька та інші, підходи яких використано в наукових виданнях. [1, с. 128].

Перш ніж розкрити поняття особи безвісті відсутньої та оголошення померлою було б доречно спочатку надати визначення поняттю фізичної особи.

Фізична особа – це людина, як учасник цивільних відносин, яким може виступати громадянин України, іноземець, особа без громадянства. Існує певна сукупність суспільних та природних ознак і властивостей, які відрізняють фізичну особу серед інших учасників цивільних правовідносин, у тому числі й інших фізичних осіб [2, с. 175].

Порядок визнання фізичної особи безвісно відсутньою передбачений статтею 43 ЦК України: фізична особа може бути визнана судом безвісно відсутньою, якщо протягом одного року в місці її постійного проживання немає відомостей про місце її перебування.

У разі неможливості встановити день одержання останніх відомостей про місце перебування особи початком її безвісної відсутності вважається перше число місяця, що йде за тим, у якому були одержані такі відомості, а в разі неможливості встановити цей місяць - перше січня наступного року.

Порядок визнання фізичної особи безвісно відсутньою встановлюється Цивільним процесуальним кодексом України [3].

Т. В. Корчак вважає, що встановлення умов оголошення фізичної особи померлою і моменту з якого настають відповідні наслідки є принциповими питаннями вітчизняної практики правозастосування. Необхідно зважати і на те, що сучасна практика свідчить про існування випадків, коли особи, які були оголошені померлими, згодом, були визнані живими, є достатньо рідкісними. [5, с. 49-50]

Відповідно до ст. 46 ЦК фізична особа може бути оголошена судом померлою, якщо у місці її постійного проживання немає відомостей про місце її перебування протягом трьох років, а якщо вона пропала безвісти за обставин, що загрожували їй смертю або дають підставу припускати її загибель від певного нещасного випадку, - протягом шести місяців, а за можливості вважати фізичну особу загиблою від певного нещасного випадку або інших обставин внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру - протягом одного місяця після завершення роботи спеціальної комісії, утвореної внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Фізична особа, яка пропала безвісти у зв'язку з воєнними діями, збройним конфліктом, може бути оголошена судом померлою після спливу двох років від дня закінчення воєнних дій. З урахуванням конкретних обставин справи суд може оголосити фізичну особу померлою і до спливу цього строку, але не раніше спливу шести місяців.

Фізична особа оголошується померлою від дня набрання законної сили рішенням суду про це. Фізична особа, яка пропала безвісти за обставин, що загрожували їй смертю або дають підстави припустити її загибель від певного нещасного випадку або у зв'язку з воєнними діями, збройним конфліктом, може бути оголошена померлою від дня її вірогідної смерті.

Порядок оголошення фізичної особи померлою встановлюється Цивільним процесуальним кодексом України [3].

Порядок оголошення фізичної особи померлою або визнання її безвісно відсутньою, законодавством передбачається судовий порядок встановлення фактів у порядку окремого провадження. Особливістю цієї категорії справ є те, що рішення суду про безвісну відсутність фізичної особи базується на юридичному припущенні знаходження особи в живих, а при оголошенні її померлою – на юридичному припущенні смерті особи. Застосування заявником правової презумпції викликано тим, що у заявника немає і, як правило, не може бути доказів що до життя чи смерті певної людини. Тому шляхом доказування ці факти довести взагалі майже не можливо. У цій категорії справ чітко виражається принцип активності суду в процесі, чого немає у змагальному процесі та деяке обмеження принципу змагальності, який властивий для справ окремого провадження. Це виправдано тим, що рішення суду дуже впливає на законні права та інтереси відсутньої особи, процесуальне право якої на участь у процесі не може бути реалізоване [4, с. 86].

У разі тривалої відсутності фізичної особи за постійним місцем проживання та за відсутності відомостей про місце її перебування, а також залежно від терміну відсутності, зацікавлені особи можуть у порядку ст.ст.ст. 4, 305 ЦПК і ст.ст. 43, 46 ЦК звернутись до суду із заявою про визнання фізичної особи безвісно відсутньою чи про оголошення її померлою [4, с. 86].

У цих справах мають право приймати участь заявники та зацікавлені особи. Проте чинне законодавство не містить легального визначення заявників і заінтересованих осіб. Зокрема від деяких інших справ окремого провадження, ЦПК України не визначає не перелік осіб, які вправі подати до суду заяву про визнання фізичної особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою. Тому слід виходити із загального положення цивільного процесу про те, що до суду має право звернутися будь яка особа, яка заінтересована в зміні правового стану відсутньої особи (ст. 4 ЦПК). Для цього треба довести наявність суб'єктивного юридичного інтересу. Наявність у заявника юридичного інтересу може призвести до правових наслідків, які породжує факт визнання фізичної особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою [4, с. 86-87].

За законодавством України визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою зумовлює правових наслідків, які виявляються у: праві на розірвання шлюбу з настання безвісно відсутньою особою у простішому порядку, тобто в органах РАЦСу; праві на припинення шлюбу з громадянином, який оголошений судом померлим; надання пенсій у разі втрати годувальника; встановленні опіки над майном особи, яка визнана безвісно відсутньою; праві на

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ЦИВІЛЬНОГО,
ТРУДОВОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

одержання утримання з майна безвісно відсутньої особи; надання спадщини у випадку оголошення особи померлою; праві спадкування майна особи, яка оголошена померлою; праві кредиторів вимагати виплатити заборгованості за зобов'язаннями безвісно відсутнього громадянина; припинення дії довіреності тощо [4, с.87].

Таким чином, як заявники можуть виступати: фізичні особи, яким встановлення цих фактів необхідне для здійснення суб'єктивних або охоронюваних законом інтересів (наприклад, дружина або чоловік, батьки, діти, спадкоємці); органи опіки та піклування – при вирішенні питань про вжиття заходів щодо охорони майна безвісно відсутнього; прокурор, органи державної влади та місцевого самоврядування в разі необхідності захисту прав неповнолітніх дітей; банк у випадку тривалої відсутності одержувача позички тощо. Отже, заявниками можуть бути також юридичні особи, які мають правову мету в одержанні судового рішення. Але слід погодитись з Бобко В. Г., який вважає, що органи внутрішніх справ не можуть бути заявниками у цих справах. Це пояснюється тим, що органи внутрішніх справ не мають у справі матеріально-правової заінтересованості, а також закон не надає їм права на звернення до суду в інтересах інших осіб. Крім того, розшук громадян входить у службові обов'язки органів міліції. Тому органи внутрішніх справ не можуть виступати заявниками й у своїх власних інтересах [4, с.87].

Отже, із вище зазначеного можна зробити висновок, що визнання особи безвісті відсутньою чи померлою, може визнаватися тільки за рішенням суду. Також можна стверджувати, що визнання - це порядок визначення судом, за яким виносяться рішення і роз'яснюється, чи справді людина зникла безвісті чи загинула. Проблемою є те, що чинним законодавством чітко не визначено заявників, а отже, до суду може звернути будь-яка заінтересована особа, чи фізична чи юридична. Обов'язковим є те, що у заяві має вказуватися мета і обставини, які можуть бути доказом зникнення чи загибелі особи.

Бібліографічні посилання:

1. Січко Д.С.Окремі проблеми поновлення правового статусу особи, яка була визнана безвісно відсутньою або оголошена померлою та з'явилась: Науковий вісник Ужгородського національного університету. Ужгород. 2014. С. 128-121.
2. Корчак Т.В., Цивільно правові наслідки оголошення фізичної особи померлою у сфері спадкових відносин: Науковий вісник Ужгородського національного університету. Ужгород. 2015. С. 174-177.
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435– IV станом на 06 вересня 2018 року / Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40 – 44. Ст. 356 (із змінами). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
4. Шиманович О. М. Процесуальні особливості розгляду судом справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньої та оголошення її померлою: URL: http://sn-law.cfuv.ru/wp-content/uploads/2016/12/12_shimanovich.pdf.
5. Корчак Т.В. Цивільно-правові наслідки Оголошення фізичної особи померлою за законодавством України: дисертація. Харків – 2017. 178с. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/download/diss/Korchak/d_Korchak.pdf.